

Bjursjöområdet - NRO24110 Areal: 196 ha Kartblad: 21K

Kommun: Umeå, Robertsfors, Skellefteå

Riksvärde: Geovetenskap

Det geovetenskapliga riksvärdet utgörs av skredärr vid Bjursjön inom Vindelns kommun, en del av Rengårdskammen i Skellefteå kommun samt ett bergsskred i Bjännsjöleden och ett moränskred vid Norra Rengårdsträsket i Umeå kommun. Från sjön Björnträsket 4 km norr om Botsmark via småsjöarna Rengårdsträsket och Bjursjön fram till Bygdeträsket löper en i stort sett sammanhängande förkastningslinje i sydväst-nordostlig riktning. Området innehåller flera former bildade av jordbävningar och är förhållandevis lättillgängligt och rekommenderas för studiebesök och exkursioner. SGU har vid provgrävning vid Botsmark funnit s k liguefactions, alltså kraftigt deformerade sandiga och siltiga sediment som bildats genom turbulent vattenavgång i samband med en kraftig jordbävning. Längst i söder stupar kalt berg ner i Björnträsket, längs en helt rak strandlinje. Vid bergsbranten är vattendjupet ca 18 m. En välutvecklad, främst grovblockig och delvis övervuxen, blockbrant täcker stupet från bergstoppen ner till sjön. Upp mot bergstoppen finns klyftor som ligger parallellt med brantens längdriktning. Sannolikt har materialet lösgjorts vid en jordbävning. Vid Rengårdsträsket är förkastningslinjen markerad på norra sidan som en transversell moränrygg, Rengårdskammen som på norra sidan stupar brant mot sjöarna. Moränryggens övre del övertäras av avbrutna torrfårar som indikerar avrinning mot sydost. Uppe på nordsidan av ryggen, ovan Norra Rengårdsträsket, återfinns en några 100-tal meter lång svacka som går parallellt med ryggen. Denna svacka kan ha bildats vid jordförkastning, då en relativt intakt del av moränryggen rasat ner ca 5 m mot sjöbäckenet. Bjursjön är ett typexempel på ett s k proximalt tråg, en skärformad bassäng som överfördjupats av inlandsisens nötning. Sjön är hela 47 m djup. Bergsslutningarna på Bjursjöns sydsida når över 300 m ö h, alltså över HK. På slutningarna syns serier av, i vissa fall parallella långsträckta, bågformade hak i moränen, där bågformens mellersta del pekar uppåt. Dessa tolkas som skredärr, bildade i överkant där flera medelstora skred skett utför slutningen. För att utlösa skred i morän anses det krävas kraftiga jordbävningar, med en magnitud på över 6,5 på Richterskalan. Jordbävningen inträffade sannolikt för drygt 9 400 år sedan, just efter det att området blev isfritt under en extremt snabb landhöjningsperiod. Förmodligen orsakade jordbävningen att smältvattentunneln vid Sävarån rasade ihop, vilket indikeras av ett avbrott i själva åsen uppe vid Lillsävarträsket.